

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет управління
Кафедра публічного управління та митного адміністрування

Кваліфікаційна робота бакалавра

на здобуття освітнього ступеня бакалавр
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»
за темою:

МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Виконала: студентка групи ПУ22-1
спеціальність 281 «Публічне управління
та адміністрування»
Бут Анастасія В'ячеславівна

Науковий керівник: д.н.держ. упр.,
проф. Івашова Л.М.

Рецензент: пофесорка кафедри
менеджменту, публічного
управління та адміністрування, ДДАЕУ,
д.н.держ.упр., проф.,
Крушельницька Т.А.

Дніпро – 2026

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ**

Факультет / ННІ _____ управління _____
Кафедра _____ публічного управління та митного адміністрування _____
Рівень вищої освіти _____ бакалавр _____
Спеціальність _____ 281 Публічне управління та адміністрування _____
Освітня програма _____ Митне адміністрування _____

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри публічного управління та митного адміністрування

_____ / Антонова О. В. /
” _____ ” _____ 20__ року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
здобувачу вищої освіти**

_____ Бут Анастасії В'ячеславовні _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Митне оформлення транспортних засобів в Україні в умовах воєнного стану

керівник роботи _____ д.н. держ. упр., проф., Івашова Л.М. _____,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затвержені Наказом УМСФ від “20” квітня 2026 року № 303-кс

2. Строк подання здобувачем роботи на кафедру _____ 5 червня 2026 р. _____

3. Вихідні дані до роботи: Конституція України, Митний кодекс України, Податковий кодекс України, Закони України «Про державну митну службу» «Про гуманітарну допомогу», «Про благодійну діяльність та благодійні організації», постанови Кабінету Міністрів України та накази Держмитслужби України щодо митних процедур з транспортними засобами, нормативні документи та рекомендації Міністерство економіки України, Міністерство фінансів України, аналітичні матеріали та статистичні дані Державної служби статистики України, Єдиний державний реєстр транспортних засобів, звіти та відкриті дані щодо здійснення митних процедур у сфері митного оформлення транспортних засобів за 2023–2025 роки.

4. Зміст роботи (перелік питань для розробки): Вступ, Розділ 1 «Теоретичні засади митного оформлення транспортних засобів в Україні; Розділ 2 «Особливості митного оформлення транспортних засобів в Україні в умовах воєнного стану та напрями його вдосконалення; Висновки; Список використаних джерел; Додатки.

5. Перелік графічного матеріалу: Комплексна класифікація транспортних засобів у митній справі України, Перелік основних нормативно-правових актів, що врегульовують

питання митного оформлення товарів, Нормативно-правова матриця регулювання митного оформлення транспортних засобів в Україні, Суб'єкти митного оформлення транспортних засобів, Схема організаційно-технологічного процесу митного оформлення транспортних засобів, Порівняльна характеристика митних режимів, що застосовуються до транспортних засобів в Україні, Динаміка ввезення легкових автомобілів в Україну у 2021–2025 роках, Основні ризики митного оформлення транспортних засобів в умовах воєнного стану

6. Дата видачі завдання 23 січня 2026 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи *	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення теми кваліфікаційної роботи	23.01.26	
2	Складання змісту роботи, оформлення та затвердження завдання	03.02.26	
3	Опрацювання літературних джерел, нормативних документів	до 13.02.26	
4	Збір та обробка статистичних і звітних даних	до 19.03.26	
5	Проведення розрахунків та аналізу	до 31.03.26	
6	Написання вступу	до 31.03.26	
7	Написання розділу 1	до 03.04.26	
8	Написання розділу 2	до 10.05.26	
9	Апробація результатів дослідження	15.05.26	
10	Підготовка висновків	до 17.05.26	
11	Оформлення роботи	до 20.05.26	
12	Подання на кафедру електронного варіанту роботи для перевірки на плагіат	до 25.05.26	
13	Підготовка тексту доповіді і демонстраційного матеріалу	до 04.06.26	
14	Подання на кафедру кваліфікаційної роботи	до 05.06.26	

Здобувач освіти

_____ (підпис)

Бут А.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Івашова Л.М.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Бут А.В. Митне оформлення транспортних засобів в Україні в умовах воєнного стану. - Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2026.

Метою бакалаврської роботи є дослідження умов оформлення транспортних засобів у період дії воєнного стану в Україні та перспективи вдосконалення цих умов й відновлення у післявоєнний період.

У роботі досліджено особливості митного оформлення транспортних засобів в Україні в умовах воєнного стану. В роботі висвітлюються теми: теоретичних засад, понять та класифікацій митного оформлення транспортних засобів. Охарактеризовано до відповідних процедур нормативно-правове забезпечення, а також, визначено суб'єкти, етапи митного оформлення, митні режими та контроль, що застосовуються до транспортних засобів. Акцент зроблений на впливі воєнного стану на систему митного оформлення транспортних засобів в Україні, а саме, на зміни в законодавстві, впровадження спрощених процедур та їх значення для економіки України. Визначено проблеми та ризики, котрі виникають при митному оформленні транспортних засобів у період дії воєнного стану. Запропоновано напрями вдосконалення та перспективи змін, для митного оформлення транспортних засобів під час воєнного стану та у післявоєнний період відновлення.

Ключові слова: митне оформлення, транспортні засоби, митні режими, митний контроль, воєнний стан, законодавство, спрощення процедур, ризики, перспективи.

SUMMARY

But A.V. Customs clearance of vehicles in Ukraine under martial law. - Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 281 "Public management and administration". University of Customs and Finance, Dnipro, 2026.

The purpose of the bachelor's work is to study the conditions for the clearance of vehicles during the period of martial law in Ukraine and the prospects for improving these conditions and restoring them in the post-war period.

The work examines the features of customs clearance of vehicles in Ukraine under martial law. The work covers the following topics: theoretical foundations, concepts and classifications of customs clearance of vehicles. The regulatory and legal support for the relevant procedures is characterized, and the subjects, stages of customs clearance, customs regimes and control applied to vehicles are determined.

The emphasis is placed on the impact of martial law on the system of customs clearance of

vehicles in Ukraine, namely, on changes in legislation, the introduction of simplified procedures and their significance for the economy of Ukraine. The problems and risks that arise during customs clearance of vehicles during martial law are identified. The directions of improvement and prospects for changes for customs clearance of vehicles during martial law and in the post-war recovery period are proposed.

Keywords: customs clearance, vehicles, customs regimes, customs control, martial law, legislation, simplification of procedures, risks, prospects.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ	10
1.1. Поняття та класифікація транспортних засобів як об'єктів митного оформлення	10
1.2. Правове регулювання митного оформлення транспортних засобів в Україні	15
1.3. Суб'єкти, етапи митного оформлення транспортних засобів та митні режими, що застосовуються до транспортних засобів	24
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ	31
2.1. Вплив воєнного стану на систему митного оформлення транспортних засобів в Україні: зміни в законодавстві та спрощення	31
2.2. Ризики та основні проблеми митного оформлення транспортних засобів у період дії воєнного стану	36
2.3. Перспективи вдосконалення митного оформлення транспортних засобів в умовах воєнного стану та у період післявоєнного відновлення	41
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51
ДОДАТКИ	58

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах економічного розвитку України значного поширення набуло ввезення транспортних засобів на митну територію України з метою їх митного оформлення. Це зумовлено тим, що транспортні засоби іноземного виробництва часто характеризуються вищою якістю, ширшим асортиментом та більш вигідною ціновою політикою порівняно з вітчизняними аналогами. У зв'язку з цим, сфера митного оформлення транспортних засобів посідає важливе місце у розвитку зовнішньоекономічної діяльності та митної системи держави.

Наразі, повномасштабна збройна агресія проти України суттєво вплинула на функціонування митної системи держави. У зв'язку з введенням воєнного стану, виникла необхідність оперативного реагування держави на нові виклики, зокрема, у сфері митного оформлення транспортних засобів. Ефективне функціонування митної системи в умовах воєнного стану, має важливе значення для забезпечення обороноздатності держави, підтримання стабільності економіки та належного функціонування логістичних процесів.

В умовах воєнного стану було внесено низку законодавчих змін, спрямованих на спрощення процедур митного оформлення транспортних засобів, зменшення адміністративного навантаження та прискорення переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Разом із тим, такі зміни спричинили виникнення певних проблем і ризиків, пов'язаних із недостатнім контролем, можливими порушеннями законодавства та випадками зловживання окремими спрощеними процедурами.

Актуальність даного напряму дослідження підтверджується значним науковим інтересом до цієї теми та науковими розвідками таких вчених як О. Герман [5], А. Луцик, С. Юрій та А. Сороківський [23], І.Ю. Нечитайло, В.М. Остапенко [31], Д. Осіпчук [34], Т.О. Коваленко [18], В. Ковальов та Є Гармаш [19], Д. Накліцький та Є. Герасимчук [29], П. Пашко [35], І. Хараїн [54, 55] і багато інших. У своїх роботах вони докладно розглядають фінансові,

правові та гуманітарні аспекти митного оформлення товарів та транспортних засобів, проблеми на шляху їх вирішення в умовах воєнного стану. Проте особливості митного оформлення саме транспортних засобів як окремого предмету дослідження в їх працях майже не виокремлено, що і спонукало до вибору цієї теми дослідження.

Метою дипломної роботи є дослідження особливостей митного оформлення транспортних засобів в Україні в умовах воєнного стану, визначення проблем та ризиків у цій сфері, а також розроблення пропозицій, щодо вдосконалення процедур їх митного оформлення в умовах післявоєнного відновлення.

Для досягнення поставленої мети визначено такі основні *завдання*:

- проаналізувати науковий доробок щодо визначення сутності поняття «транспортні засоби» та розкрити особливості їх класифікації, як об'єктів митного оформлення;
- провести нормативно-правовий аналіз регулювання митного оформлення транспортних засобів в Україні;
- охарактеризувати суб'єкти, митні режими та етапи митного оформлення транспортних засобів;
- дослідити вплив воєнного стану на систему митного оформлення;
- визначити основні проблеми, ризики та перспективи розвитку системи митного оформлення транспортних засобів;
- запропонувати шляхи вдосконалення митного оформлення транспортних засобів у період післявоєнного відновлення України.

Об'єктом дослідження є система митного оформлення транспортних засобів в Україні.

Предметом дослідження виступає митне оформлення транспортних засобів в Україні в умовах воєнного стану.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема методи аналізу та

синтезу – для дослідження та узагальнення теоретичних підходів щодо митного оформлення транспортних засобів, визначення поняття та класифікації транспортних засобів, як об'єктів митного оформлення; нормативно-правового аналізу документів з регулювання митного оформлення транспортних засобів в Україні; системного аналізу – для визначення основних проблем, ризиків та перспектив розвитку системи митного оформлення транспортних засобів; опису та узагальнення – для дослідження впливу воєнного стану на систему митного оформлення та визначення напрямів вдосконалення митного оформлення транспортних засобів у період післявоєнного відновлення України.

Інформаційною базою дослідження становили нормативно-правові акти України, наукові праці українських і зарубіжних дослідників, матеріали міжнародних організацій, офіційні дані НАЗК, Держфінмоніторингу та НБУ, а також статистичні дані та аналітичні джерела щодо митної діяльності й, зокрема, митного оформлення транспортних засобів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання митними органами та іншими дотичними інституціями, для вдосконалення механізму митного оформлення транспортних засобів в Україні в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення держави.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, 2 розділів з 6 підрозділами, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 64 сторінки. Робота містить 8 таблиць і 2 рисунки. У списку використаних джерел міститься 61 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТРАСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ

1.1 Поняття та класифікація транспортних засобів як об'єктів митного оформлення

У системі публічного управління зовнішньоекономічною діяльністю та митною справою транспортні засоби посідають специфічне подвійне правове та функціональне місце. З одного боку, вони виступають матеріально-технічною основою міжнародної логістики та забезпечують транскордонне переміщення товарів, вантажів і фізичних осіб, а з іншого – є самостійним об'єктом митного контролю, митного оформлення та фіскального адміністрування при перетині митного кордону держави. Саме тому транспортні засоби займають важливе місце у системі митних правовідносин та потребують детального правового регулювання.

У сучасних умовах розвитку міжнародної торгівлі та інтеграції України до європейського економічного простору значення транспортних засобів у сфері митної справи постійно зростає. Активізація міжнародних перевезень, збільшення обсягів імпорту транспортних засобів, а також розвиток міжнародної логістики обумовлюють необхідність удосконалення механізмів митного контролю та митного оформлення транспорту. Водночас транспортний засіб у митній сфері має особливу правову природу, оскільки може одночасно виступати як засіб перевезення товарів та як окремий товар, що підлягає оподаткуванню та митному оформленню.

Для формування належної теоретико-методологічної бази дослідження необхідно розмежувати поняття «транспортний засіб» у загальнотехнічному, цивільно-правовому та митно-правовому аспектах. У загальному розумінні транспортний засіб – це технічний пристрій, призначений для перевезення

людей, вантажів або виконання спеціальних функцій. Як зазначає П. В. Пашко [35], транспортний засіб є складним технічним механізмом, використання якого пов'язане із підвищеною небезпекою та необхідністю державного контролю. Проте у сфері митного регулювання таке визначення на думку науковців [1, 8, 16] є недостатнім, оскільки митні органи повинні здійснювати не лише контроль за переміщенням транспортного засобу, а й адміністрування митних платежів, перевірку дотримання нетарифних обмежень та визначення правового режиму перебування транспортного засобу на митній території держави.

Відповідно до положень Митного кодексу України [28] транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України, виступають окремим об'єктом митного контролю та митного оформлення. Митне законодавство України [28, ст. 4. ч. 58] закріплює фундаментальну класифікацію транспортних засобів на транспортні засоби комерційного призначення та транспортні засоби особистого користування, а також трубопроводи та лінії електропередачі;.

Зокрема, ст. 4. ч. 59 МКУ [28] визначено, що «транспортні засоби комерційного призначення – будь-яке судно (у тому числі самохідні та несамохідні ліхтери та баржі, а також судна на підводних крилах), судно на повітряній подушці, повітряне судно, автотранспортний засіб (моторні транспортні засоби, причепи, напівпричепи) чи рухомий склад залізниці, що використовуються в міжнародних перевезеннях для платного транспортування осіб або для платного чи безоплатного промислового чи комерційного транспортування товарів разом з їхніми звичайними запасними частинами, приладдям та устаткуванням, а також мастилами та паливом, що містяться в їхніх звичайних баках упродовж їхнього транспортування разом із транспортними засобами комерційного призначення».

Далі законодавець чітко визначає, що «транспортні засоби особистого користування – наземні транспортні засоби товарних позицій 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711 згідно з УКТ ЗЕД та причепи до них

товарної позиції 8716 згідно з УКТ ЗЕД, плавучі засоби та повітряні судна, що зареєстровані на території відповідної країни, перебувають у власності або тимчасовому користуванні відповідного громадянина та ввозяться або вивозяться цим громадянином у кількості не більше однієї одиниці на кожну товарну позицію виключно для особистого користування, а не для промислового або комерційного транспортування товарів чи пасажирів за плату або безоплатно» [28, ст. 4 ч. 60].

Науковець О.О. Герман [5] підкреслює, що визначальним критерієм правового статусу транспортного засобу у митній сфері є не його технічні характеристики, а саме мета переміщення через митний кордон та суб'єкт декларування. Наприклад, вантажний автомобіль, який ввозиться підприємством для подальшого продажу, розглядається митними органами як товар. Якщо ж цей самий автомобіль використовується для міжнародного перевезення вантажів у режимі транзиту, він набуває статусу транспортного засобу комерційного призначення та підпадає під дію спрощених митних процедур.

Також науковці [5-7, 16, 24, 54] зазначають, що у сфері митних правовідносин транспортні засоби підлягають обов'язковому митному контролю, який включає декларування, перевірку документів, проведення митного огляду, ідентифікацію транспортного засобу, визначення митної вартості та нарахування митних платежів. Метою митного оформлення є забезпечення законності переміщення транспортних засобів через митний кордон, запобігання контрабанді та порушенням митних правил, а також забезпечення повноти сплати митних платежів до державного бюджету.

Важливе значення у сфері митного регулювання має класифікація транспортних засобів. Вона виступає не лише технічним способом групування транспортних засобів, а й важливим інструментом реалізації державної фіскальної, екологічної та регуляторної політики. Від правильного визначення виду транспортного засобу залежить порядок його митного оформлення,

застосування митного режиму, визначення коду УКТ ЗЕД та розрахунок митних платежів.

Основою класифікації транспортних засобів у митній сфері є Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД), побудована на Гармонізованій системі опису та кодування товарів. Саме визначення правильного коду УКТ ЗЕД є одним із ключових завдань митних органів під час оформлення транспортних засобів. Бо як зазначають А. І. Луцик, С. І. Юрій та А. Р. Сороківський [23], навіть незначна помилка при класифікації транспортного засобу може призвести до неправильного нарахування митних платежів та розглядатися як порушення митних правил. Найбільш поширеними є випадки навмисного декларування легкових автомобілів як вантажних з метою зменшення суми митних платежів.

Класифікація транспортних засобів може здійснюватися за різними критеріями, що наведені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

**Комплексна класифікація транспортних засобів
у митній справі України**

Класифікаційна ознака	Види транспортних засобів	Особливості митного оформлення
За функціональним призначенням	Комерційного призначення; особистого користування	Визначає порядок митного оформлення та обсяг податкових зобов'язань
За видом транспорту	Автомобільний; залізничний; повітряний; водний	Впливає на компетенцію митного органу та специфіку митного контролю
За способом приведення в рух	Механічні; немеханічні	Визначає особливості класифікації та технічного контролю
За типом двигуна	Бензинові; дизельні; електричні; гібридні	Впливає на ставки акцизного податку та екологічні пільги
За функціональним використанням	Пасажирські; вантажні; спеціального призначення	Визначає код УКТ ЗЕД та порядок сертифікації
За митним режимом	Імпорт; транзит; тимчасове ввезення; реекспорт	Визначає обсяг митних формальностей
За екологічними стандартами	ЄВРО-5; ЄВРО-6 та вище	Впливає на можливість державної реєстрації в Україні

Джерело: розроблено та узагальнено авторкою на основі [23, 28, 42, 45, 53]

У межах УКТ ЗЕД транспортні засоби переважно класифікуються у групі 87 «Засоби наземного транспорту, крім залізничного або трамвайного рухомого складу». До найбільш поширених товарних позицій належать:

- товарна позиція 8702 – моторні транспортні засоби для перевезення 10 осіб і більше;
- товарна позиція 8703 – легкові автомобілі та інші моторні транспортні засоби, призначені переважно для перевезення людей;
- товарна позиція 8704 – моторні транспортні засоби для перевезення вантажів [53].

У сучасних умовах особливого значення набуває класифікація транспортних засобів за типом силової установки та екологічними характеристиками. Електромобілі та гібридні транспортні засоби користуються окремими митними та податковими пільгами, що є проявом державної екологічної політики. За допомогою зміни ставок ввізного мита, акцизного податку та ПДВ держава стимулює імпорт екологічного транспорту та оновлення національного автопарку.

Як зазначає Т.Коваленко [18] особливістю транспортного засобу як об'єкта митного оформлення є необхідність проведення його ідентифікації. Посадові особи митних органів здійснюють перевірку VIN-коду, номерів кузова, шасі, двигуна, а також перевіряють транспортний засіб за міжнародними базами викраденого транспорту. Обов'язковою умовою митного оформлення є подання документів, що підтверджують право власності або законного користування транспортним засобом.

Теоретичні засади митного оформлення транспортних засобів базуються не лише на національному законодавстві, а й на міжнародно-правових актах. Важливе значення у цій сфері має Конвенція про тимчасове ввезення 1990 року (Стамбульська конвенція) [20], яка встановлює міжнародні правила тимчасового ввезення транспортних засобів із повним умовним звільненням від

сплати митних платежів. Відповідно до положень Конвенції транспортні засоби повинні бути зареєстровані за межами держави ввезення та використовуватися виключно за цільовим призначенням.

Таким чином, транспортний засіб як об'єкт митного оформлення є складною та багатоаспектною категорією митного права. Його правовий статус визначається метою використання, технічними характеристиками, суб'єктом декларування, кодом УКТ ЗЕД та митним режимом. Саме від правильної класифікації транспортного засобу залежить порядок здійснення митного контролю, визначення митної вартості, нарахування митних платежів та законність перебування транспортного засобу на митній території України.

1.2 Правове регулювання митного оформлення транспортних засобів в Україні

Публічне управління у сфері зовнішньоекономічної діяльності та митної справи базується на багаторівневій, комплексній та ієрархічно структурованій системі нормативно-правових актів. Правове регулювання митного оформлення транспортних засобів в Україні станом на 2026 рік відображає сучасний етап інституційної модернізації митної системи, зумовлений необхідністю гармонізації національного законодавства із правом Європейського Союзу, імплементації міжнародних митних стандартів та адаптації митних процедур до умов воєнного стану.

Митне оформлення транспортних засобів є одним із ключових напрямів діяльності митної системи України, оскільки саме через механізм митного контролю забезпечується законність переміщення транспортних засобів через митний кордон держави, здійснюється фіскальне адміністрування митних платежів, а також реалізується державна політика у сфері економічної безпеки, міжнародної логістики та екологічного регулювання.

Перелік основних нормативно-правових актів, що регулюють митне оформлення транспортних засобів в Україні та їх характеристики у контексті митних процедур стосовно транспортних засобів, наведено у таблиці 1.2.

**Перелік основних нормативно-правових актів, що врегульовують
питання митного оформлення товарів**

Нормативний акт	Предмет регулювання у сфері розмитнення авто	Ключові аспекти та актуальні норми
Митний кодекс України від 13.03.2012 №4495-VI [28]	Базові процедури митного контролю, декларування та оформлення.	Визначає порядок подання митної декларації, правила визначення митної вартості авто та підстави для звільнення від сплати митних платежів.
Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI [37]	Порядок нарахування ПДВ та акцизного податку при імпорті.	Встановлює формулу розрахунку акцизу (ставка × об'єм × вік). З 1 січня 2026 року відновлено сплату ПДВ (20%) для імпорту електромобілів.
Закон України «Про Митний тариф України» №674-IX [45]	Класифікація транспортних засобів та ставки ввізного мита.	Визначає коди авто за УКТ ЗЕД. Базова ставка ввізного мита для більшості легкових авто з ДВЗ становить 10%, для електромобілів залишається 0%.
Закон № 2739-IV щодо пропуску та реєстрації транспортних засобів [40]	Екологічні вимоги для допуску авто на митну територію України.	З 1 січня 2025 року діє вимога обов'язкової відповідності екологічному стандарту не нижче «ЄВРО-6» (з окремими винятками).
Закон України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» від 26.06.1997 № 400/97-ВР	Фінансові зобов'язання при здійсненні першої державної реєстрації.	Збір сплачується не митниці, але є неминучим етапом. Ставка (3%, 4% або 5%) залежить від вартості авто у прив'язці до прожиткового мінімуму.
Постанова КМУ № 1388 від 07.09.1998	Порядок державної реєстрації (перереєстрації, зняття з обліку транспортних засобів.	Регламентує фінальний етап легалізації транспортного засобу після успішного проходження всіх митних формальностей.
Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/2022 [38]	Встановлення правового режиму для застосування спеціальних (тимчасових) митних процедур.	Не містить прямих митних норм, але є базовою юридичною підставою для дії всіх тимчасових пільг, звільнень від оподаткування та спрощеного декларування авто на період воєнного стану.
Постанова КМУ «Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги...» від 05.09.2023 № 953 [13]	Порядок митного оформлення та обліку автомобілів, що ввозяться як гуманітарна допомога.	Встановлює обов'язкове використання Автоматизованої системи реєстрації гуманітарної допомоги. Визначає механізм подання електронної декларації та нульове розмитнення для авто, призначених для ЗСУ чи благодійних фондів.

Джерело: узагальнено авторкою на основі чинного законодавства України

Специфіка транспортних засобів як об'єктів митного оформлення полягає у необхідності одночасного застосування норм міжнародного права, кодифікованого митного та податкового законодавства, а також спеціальних нормативно-правових актів технічного та екологічного характеру. Саме тому, як йдеться в роботах науковців [1, 6,19] система правового регулювання митного оформлення транспортних засобів має комплексний характер і включає міжнародний, національний та підзаконний рівні правового регулювання.

Перший рівень становлять міжнародно-правові акти, ратифіковані Верховною Радою України. Вони мають пріоритетне значення у сфері міжнародних перевезень та визначають загальні стандарти митного адміністрування. Одним із базових міжнародних документів є Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція в редакції 1999 року) [27]. Її положення спрямовані на спрощення митних формальностей, цифровізацію митних процедур, скорочення паперового документообігу та використання автоматизованих систем управління ризиками під час здійснення митного контролю. Особливе значення для митного оформлення транспортних засобів має Конвенція про тимчасове ввезення 1990 року (Стамбульська конвенція) [20]. Цей міжнародний акт визначає порядок тимчасового ввезення транспортних засобів комерційного та приватного призначення із повним умовним звільненням від сплати ввізного мита та податків. Відповідно до положень Конвенції транспортний засіб повинен бути зареєстрований за межами держави ввезення та використовуватись виключно відповідно до визначеної мети ввезення.

Другий рівень правового регулювання становить кодифіковане національне законодавство, центральне місце в якому займають Митний кодекс України [28] та Податковий кодекс України [37].

Митний кодекс України визначає організаційно-правові засади здійснення митної справи, встановлює компетенцію митних органів, порядок переміщення транспортних засобів через митний кордон, процедури митного

контролю та митного оформлення, права й обов'язки декларантів, а також відповідальність за порушення митного законодавства. Відповідно до положень Митного кодексу України митне оформлення транспортного засобу включає комплекс послідовних митних формальностей, до яких належать подання митної декларації, перевірка документів, проведення митного контролю, ідентифікація транспортного засобу, визначення митної вартості та нарахування митних платежів. Законодавством передбачено, що за відсутності додаткових перевірок митне оформлення повинно завершуватись протягом чотирьох робочих годин із моменту подання митної декларації та всіх необхідних документів.

Особливого значення для розвитку сучасної системи митного адміністрування набули зміни до Митного кодексу України, ухвалені у липні 2025 року в межах імплементації положень Митного кодексу Європейського Союзу [55]. Як зазначає Н. Мамченко [24] у науково-практичному дописі «До Митного кодексу ввели нові правила для транспортних засобів», ці зміни фактично трансформували концепцію державного митного контролю та започаткували перехід від моделі тотального фізичного огляду транспортних засобів до цифрової моделі пост-митного аудиту та ризик-орієнтованого контролю.

Далі авторка зазначає, що реформа 2025 року передбачила низку принципово нових положень, що безпосередньо вплинули на процедури митного оформлення транспортних засобів.

По-перше, було забезпечено повну інтеграцію України до Нової комп'ютеризованої транзитної системи NCTS Phase 5. У результаті цього комерційний транспорт, який переміщується територією держав-учасниць Конвенції про процедуру спільного транзиту, може оформлюватися за принципом «одна декларація – один транспортний засіб – один гарантійний документ». Це значно спростило міжнародні перевезення та скоротило час проходження митних процедур.

По-друге, законодавець уніфікував правила визначення митної вартості транспортних засобів відповідно до стандартів Світової організації торгівлі та права ЄС. Нові правила значно обмежили можливості суб'єктивного трактування митної вартості посадовими особами митниці та посилили контроль за використанням фіктивних інвойсів чи заниженням вартості транспортних засобів.

По-третє, законодавством було закріплено пріоритетне спрощене оформлення екологічно чистого транспорту, а також транспортних засобів, що здійснюють перевезення гуманітарної допомоги та військових вантажів в умовах воєнного стану [24].

Фіскальна складова правового регулювання митного оформлення транспортних засобів закріплена у Податковому кодексі України [37]. Саме цей нормативний акт визначає порядок нарахування податку на додану вартість, акцизного податку та окремих зборів, пов'язаних із ввезенням транспортних засобів на митну територію України.

Податкове законодавство диференціює розмір митних платежів залежно від типу транспортного засобу, об'єму двигуна, типу пального, потужності силової установки та віку транспортного засобу. Особливого значення набуває акцизний податок, який розраховується за спеціальною формулою із врахуванням базової ставки, коефіцієнта двигуна та коефіцієнта віку транспортного засобу.

Після 2022 року система митного регулювання транспортних засобів зазнала суттєвих змін у зв'язку із запровадженням воєнного стану. У перші місяці повномасштабної війни законодавством було тимчасово скасовано сплату окремих митних платежів для громадян при ввезенні транспортних засобів [25, 29, 31]. Основною метою цих змін було забезпечення населення транспортом та підтримка волонтерської діяльності. Проте згодом більшість пільг була скасована через значні втрати державного бюджету.

Водночас Т. Коваленко [18] вимічає, що окремі спрощення продовжують діяти для транспортних засобів, що ввозяться як гуманітарна допомога.

Важливу роль у цьому відіграє постанова Кабінету Міністрів України № 953 від 5 вересня 2023 року «Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги» [13]. Ця постанова запровадила використання Автоматизованої системи реєстрації гуманітарної допомоги та передбачила можливість електронного декларування транспортних засобів, що ввозяться для потреб Збройних Сил України, благодійних організацій та гуманітарних фондів.

Важливим елементом правового регулювання виступає Закон України «Про Митний тариф України» [45], який визначає ставки ввізного мита та класифікацію транспортних засобів за кодами УКТ ЗЕД. Саме правильне визначення товарного коду транспортного засобу є основою для нарахування митних платежів та застосування відповідного митного режиму.

Особливу роль у сучасній системі правового регулювання виконує Закон України «Про деякі питання ввезення на митну територію України та реєстрації транспортних засобів» [40]. Він встановлює екологічні обмеження щодо ввезення транспортних засобів та фактично виконує функцію нетарифного регулювання. Відповідно до законодавства, більшість транспортних засобів, що ввозяться для вільного обігу, повинні відповідати екологічним стандартам не нижче «ЄВРО-5», а з 2025 року для окремих категорій транспортних засобів – стандарту «ЄВРО-6».

Окреме місце у системі правового регулювання займають підзаконні нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України [11-14, 36, 42, 46-49], Міністерства фінансів України [41, 43] та Міністерства соціальної політики України [25]. Саме на цьому рівні затверджуються порядки ведення митних реєстрів, інструкції щодо заповнення митних декларацій, правила функціонування електронних інформаційних систем та переліки документів, необхідних для митного оформлення транспортних засобів.

Системний аналіз законодавства дозволяє виокремити кілька ключових закономірностей формування вітчизняного митного законодавства в досліджуваній сфері.

По-перше, архітектура правового регулювання чітко підпорядкована принципу ієрархічності та гармонізації із міжнародними стандартами. Міжнародний рівень, представлений Кіотською [27] та Стамбульською [20] конвенціями, виступає фундаментальним базисом (платформою), яка визначає глобальні орієнтири спрощення, уніфікації та прозорості митних процедур. Це має першочергове значення для України в умовах євроінтеграційних процесів та адаптації національного правового поля до умов функціонування світових логістичних систем.

По-друге, ключове регуляторне та фіскальне навантаження зосереджене на кодифікованому національному рівні. Взаємодія Митного [28] та Податкового [37] кодексів України формує єдиний правовий механізм, який не лише жорстко регламентує алгоритм проходження митного контролю, а й визначає правила адміністрування та нарахування обов'язкових митних платежів (акцизного податку, мита, ПДВ) при ввезенні транспортних засобів.

По-третє, дані таблиці свідчать про високу специфікацію та динамічність нормативної бази на спеціальному галузевому та підзаконному рівнях. Закон України «Про Митний тариф України» [45] та Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД) [53] виступають головними інструментами тарифного регулювання та правильної ідентифікації транспортних засобів. Особливу увагу привертає значна кількість нормативних актів на підзаконному рівні (Постанови КМУ та Накази профільних міністерств/відомств). Така розгалуженість підзаконних актів зумовлена необхідністю оперативного реагування держави на економічні виклики та детального технічного врегулювання процедур.

Важливою сучасною тенденцією, що простежується на підзаконному рівні регулювання, є фокус на цифровізацію та автоматизацію митних процесів. Наведені акти КМУ та відомчі накази все частіше орієнтуються на впровадження систем електронного декларування (зокрема, використання сервісів за принципом «єдиного вікна» та інтеграцію процедур оформлення транспортних засобів у цифрові державні платформи). Це дозволяє суттєво

мінімізувати корупційні ризики, знизити вплив суб'єктивного «людського чинника» та скоротити час проходження митних процедур для громадян та суб'єктів ЗЕД.

Для систематизації структури правового регулювання митного оформлення транспортних засобів доцільно узагальнити основні нормативно-правові акти у вигляді таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Нормативно-правова матриця регулювання митного оформлення транспортних засобів в Україні

Рівень законодавства	Основні нормативно-правові акти	Вплив на процедуру митного оформлення
Міжнародний рівень	Кіотська конвенція (1999) [27]; Стамбульська конвенція (1990) [20]	Визначають міжнародні стандарти спрощення митних процедур та правила тимчасового ввезення
Кодифікований національний рівень	Митний кодекс України [28]; Податковий кодекс України [37]	Регламентують порядок митного контролю, декларування та нарахування митних платежів
Спеціальний галузевий рівень	Закон України «Про Митний тариф України» [45]; УКТЗЕД [53]	Визначають коди УКТ ЗЕД, ставки мита та цифровізацію митних процедур
Підзаконний рівень	Постанови КМУ [11-14, 36, 42, 46-49]; Накази [25, 41, 43] та ін.	Регулюють технічний порядок митного оформлення та електронного декларування

Джерело: узагальнено авторкою на основі [11-14, 20, 25, 27-28, 36-37, 41-43, 46-49]

Представлена нормативно-правова матриця (табл. 1.3) наочно демонструє багаторівневу та комплексну структуру правового регулювання процесів митного оформлення транспортних засобів в Україні.

Загалом, сформована в Україні нормативно-правова матриця загалом забезпечує необхідні умови для митного оформлення транспортних засобів, проте її ефективність безпосередньо залежить від усунення суперечностей між кодифікованими законами та чисельними підзаконними актами, а також від подальшого розвитку безпаперових цифрових технологій.

Нормативно-правове забезпечення митного оформлення транспортних засобів передбачає доволі складну процедуру, яка проходить в кілька етапів, залежно від типу транспорту та його стану, митного режиму тощо.

Процедура митного оформлення транспортних засобів включає низку обов'язкових етапів. Насамперед здійснюється подання митної декларації (ф.МД), невід'ємною частиною якої є відповідний додаток митної декларації (ф. МД-2), що містить деталізовані відомості про технічні характеристики авто, та документів, що підтверджують право власності, технічні характеристики транспортного засобу, його походження та фактичну вартість. *(Додаток А)*. Після цього митні органи проводять перевірку документів та здійснюють митний контроль.

Особливу увагу посадові особи митниці приділяють перевірці VIN-коду, номерів кузова, двигуна та шасі, а також встановленню відповідності фактичних характеристик транспортного засобу відомостям, зазначеним у декларації. За необхідності митні органи мають право здійснювати митний огляд, застосовувати форми документального контролю, усного опитування та додаткової перевірки документів.

Після завершення митного оформлення та сплати митних платежів транспортний засіб може бути допущений до вільного обігу або поміщений у відповідний митний режим. Найпоширенішими режимами є імпорт, транзит, тимчасове ввезення та реекспорт.

Основними принципами переміщення транспортних засобів через митний кордон України є законність, обов'язковість митного контролю, свобода вибору митного режиму, достовірність декларування та відповідальність осіб за подання неправдивих відомостей.

Таким чином, сучасна система правового регулювання митного оформлення транспортних засобів в Україні є комплексною та динамічною. Вона поєднує міжнародні стандарти митного адміністрування, норми національного митного та податкового законодавства, а також спеціальні правила, спрямовані на цифровізацію митних процедур, гармонізацію з правом

ЄС та забезпечення економічної безпеки держави. Ухвалення законодавчих змін у 2025 році стало важливим етапом реформування митної системи України, оскільки сприяло зменшенню бюрократичних бар'єрів, підвищенню прозорості митного контролю та інтеграції України до європейського митного простору.

1.3 Суб'єкти, етапи митного оформлення транспортних засобів та митні режими, що застосовуються до транспортних засобів

Організаційно-технологічний контур митного оформлення транспортних засобів є складною багаторівневою системою публічного адміністрування, ефективність функціонування якої безпосередньо впливає на стан зовнішньоекономічної діяльності, міжнародної логістики та економічної безпеки держави. У сучасних умовах цифровізації митної системи України та поступової інтеграції до митного простору Європейського Союзу процес митного оформлення транспортних засобів набуває нових організаційних і правових характеристик [17]. Відповідно до чинного Митного кодексу України та реформ митного законодавства 2025 року, процедура митного оформлення базується на принципах електронного декларування, автоматизованого контролю ризиків та мінімізації людського фактора [24, 57].

Для комплексного дослідження механізму митного оформлення транспортних засобів на думку науковців [54, 56] доцільно розглядати його крізь призму трьох взаємопов'язаних елементів: суб'єктного складу митних правовідносин, послідовності етапів митного оформлення та системи митних режимів, що застосовуються до транспортних засобів.

Особливу увагу необхідно звернути на те, що після набрання чинності Митним кодексом України 2012 року з офіційного нормативного обігу було вилучено поняття «вантажна митна декларація» (ВМД). Натомість чинне законодавство використовує виключно термін «митна декларація» (МД), яка подається переважно в електронній формі через автоматизовані інформаційні

системи Державної митної служби України. Таким чином, застосування терміна ВМД у сучасній науковій роботі є застарілим і не відповідає актуальному митному законодавству України.

Суб'єктами митного оформлення транспортних засобів виступають органи державної влади, фізичні та юридичні особи, а також спеціалізовані посередницькі структури, які забезпечують реалізацію митних процедур. У системі публічно-правових відносин їх доцільно класифікувати на три основні групи.

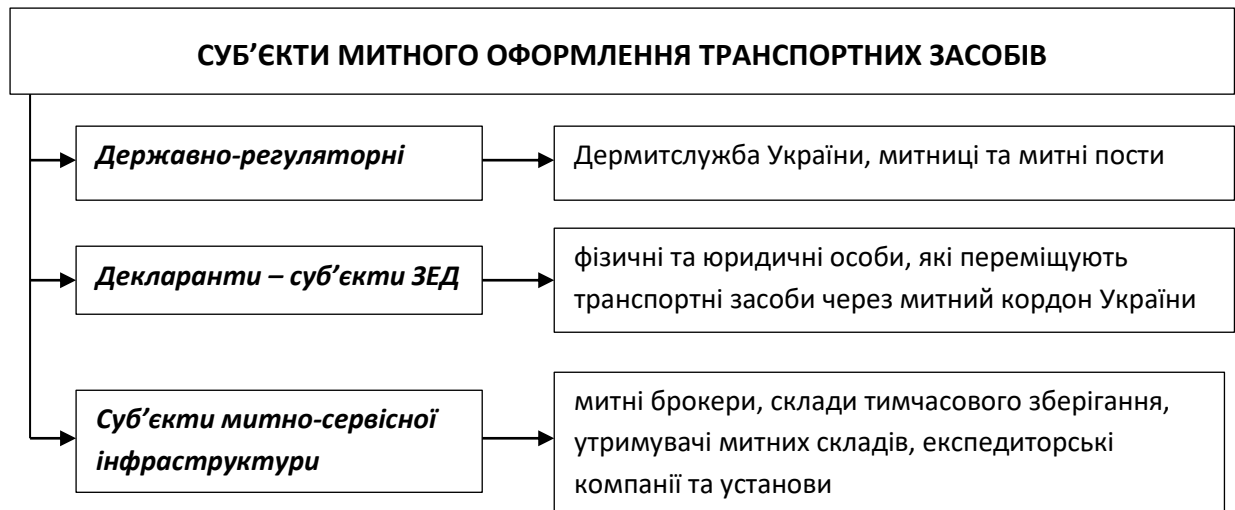
Першу групу становлять державно-регуляторні суб'єкти. До них належать Державна митна служба України, митниці та митні пости, які безпосередньо здійснюють митний контроль, перевірку документів, верифікацію заявлених відомостей та приймають рішення про випуск транспортного засобу у відповідний митний режим. Посадові особи митних органів наділені владними повноваженнями щодо проведення митного огляду, застосування автоматизованої системи управління ризиками (АСУР), перевірки митної вартості транспортного засобу та контролю правильності нарахування митних платежів.

Другу групу складають безпосередні декларанти – фізичні та юридичні особи, які здійснюють переміщення транспортних засобів через митний кордон України. До цієї категорії належать громадяни, офіційні імпортери, автодилери, логістичні компанії, перевізники та інші суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Саме декларант несе юридичну відповідальність за достовірність поданих відомостей, правильність визначення митної вартості та дотримання вимог митного законодавства.

Третю групу утворюють суб'єкти митно-сервісної інфраструктури. До них належать митні брокери, склади тимчасового зберігання, утримувачі митних складів, експедиторські компанії та установи, уповноважені здійснювати сертифікацію транспортних засобів на відповідність екологічним стандартам «ЄВРО-5» та «ЄВРО-6». Особливе значення у сучасних умовах мають митні брокери, які виступають професійними посередниками між

декларантом та митними органами та забезпечують правильність електронного декларування транспортних засобів.

В узагальненому вигляді склад суб'єктів митного оформлення транспортних засобів представлено на рисунку 1.1

Рис. 1.1. Суб'єкти митного оформлення транспортних засобів

Джерело: складено автором

Організаційно-технологічний процес митного оформлення транспортних засобів має чітку послідовність та складається з кількох взаємопов'язаних етапів.

Першим етапом є попередній етап митного оформлення, який здійснюється ще до фактичного прибуття транспортного засобу до пункту пропуску через державний кордон України. На цьому етапі декларант або митний брокер подає попередню митну декларацію в електронній формі через інформаційні системи Держмитслужби. Для фізичних осіб можуть використовуватись декларації типу «ГІ», а для суб'єктів господарювання — декларації типу «ЕА». Одночасно здійснюється внесення фінансової гарантії або грошової застави на депозитний рахунок митного органу в сумі можливих митних платежів. Подані відомості автоматично перевіряються системою

управління ризиками, яка визначає рівень ризику операції та необхідність проведення додаткових форм митного контролю.

Другим етапом є прикордонний контроль, який здійснюється безпосередньо у пункті пропуску через державний кордон. На цьому етапі посадові особи митниці проводять візуальний огляд транспортного засобу, перевіряють VIN-код, звіряють реєстраційні документи та перевіряють цілісність митних пломб у разі переміщення комерційного транспорту. Відомості про перетин кордону вносяться до Єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів. У разі відсутності ризиків транспортний засіб допускається до подальшого переміщення у внутрішню митницю призначення.

Третім етапом є основний етап митного оформлення, який здійснюється у внутрішній митниці за місцем проживання громадянина або місцем державної реєстрації підприємства. На цьому етапі подається додаткова митна декларація типу «ДЕ», а митний інспектор проводить остаточну перевірку документів, митної вартості, коду УКТ ЗЕД, сертифікатів екологічної відповідності та інших необхідних документів. Для перевірки митної вартості використовуються міжнародні каталоги, електронні бази даних та інформаційні системи митних органів. Після завершення перевірок та списання митних платежів транспортний засіб отримує статус випущеного у вільний обіг на митній території України.

Загалом організаційно-технологічний процес митного оформлення транспортних засобів представлено на рисунку 1.2

Рис. 1.2. Схема організаційно-технологічного процесу митного оформлення транспортних засобів

Джерело: складено автором

Спрямованість та зміст митного оформлення безпосередньо залежать від митного режиму, у який поміщується транспортний засіб. Саме митний режим визначає порядок використання транспортного засобу, обсяг митного контролю та характер фіскальних зобов'язань.

Для систематизації особливостей митних режимів, що застосовуються до транспортних засобів, доцільно використати таблицю 1.4.

Таблиця 1.4

Порівняльна характеристика митних режимів, що застосовуються до транспортних засобів в Україні

Назва митного режиму	Нормативне обґрунтування	Суть режиму щодо транспортних засобів	Специфіка оподаткування та контролю
Імпорт (випуск для вільного обігу)	МКУ Глава 13 [28]	Постійне ввезення транспортного засобу на митну територію України	Повна сплата ввізного мита, акцизного податку та ПДВ; обов'язкова сертифікація
Тимчасове ввезення	МКУ Глава 18 [28], Стамбульська конвенція [20]	Тимчасове перебування транспортного засобу на території України	Повне або часткове умовне звільнення від оподаткування
Транзит	МКУ Глава 17 [28]	Переміщення транспортного засобу територією України під митним контролем	Не справляються митні платежі за умови дотримання строків транзиту та надання фінансової гарантії
Реімпорт	МКУ Глава 14 [28]	Повернення раніше вивезеного транспортного засобу	Звільнення від сплати митних платежів за умови дотримання строків та ідентифікації
Реекспорт	МКУ Глава 16 [28]	Вивезення раніше ввезеного транспортного засобу	Можливе повернення раніше сплачених платежів
Гуманітарна	«Про гуманітарну	Спрощене ввезення	Повне звільнення від

допомога	допомогу» ЗУ [39] Постанови [11-14]	транспортних засобів для потреб оборони та благодійності	мита, ПДВ та акцизу
----------	--	--	---------------------

Джерело: узагальнено авторкою на основі [11-14; 20, 28; 39],

Найбільш поширеним митним режимом для транспортних засобів є імпорт або випуск для вільного обігу. Саме цей режим застосовується при ввезенні автомобілів для постійного використання на території України. Для поміщення транспортного засобу у режим імпорту необхідно здійснити повне митне оформлення, подати митну декларацію, сплатити ввізне мито, акцизний податок та податок на додану вартість. Крім цього, транспортний засіб повинен відповідати екологічним стандартам, установленим законодавством України.

Важливе місце у системі митного регулювання займає режим тимчасового ввезення. Він дозволяє іноземним громадянам або компаніям використовувати транспортні засоби на території України протягом визначеного строку без повної сплати митних платежів. Такий режим широко застосовується щодо комерційного транспорту, міжнародних перевізників та транспортних засобів дипломатичних представництв. Його функціонування базується на положеннях Стамбульської конвенції про тимчасове ввезення [20].

Особливе значення для міжнародної логістики має режим транзиту. У межах цього режиму транспортний засіб переміщується територією України між двома митними органами без випуску у вільний обіг та без сплати митних платежів [17]. В умовах інтеграції України до системи спільного транзиту ЄС та впровадження NCTS Phase 5 транзитні процедури значно спростилися та були переведені у цифровий формат.

Режими реімпорту та реекспорту застосовуються у випадках повернення транспортних засобів, які раніше були відповідно вивезені або ввезені на митну територію України. Особливістю цих режимів є необхідність ідентифікації транспортного засобу та підтвердження незмінності його технічного стану.

Важливою особливістю сучасної системи митного оформлення є майже повна цифровізація процедур. Станом на 2026 рік понад 99 % митних оформлень транспортних засобів здійснюється в електронній формі. Паперові

документи використовуються лише у виняткових випадках або під час застосування окремих спрощених процедур у період воєнного стану.

Окреме місце у сучасній системі митного адміністрування займає спрощений порядок оформлення транспортних засобів, що ввозяться як гуманітарна допомога для потреб Збройних Сил України, медичних установ та благодійних організацій. У період воєнного стану діє механізм безмитного та безакцизного ввезення таких транспортних засобів із використанням спрощеної електронної декларації через Автоматизовану систему реєстрації гуманітарної допомоги. Такий механізм суттєво скоротив строки митного оформлення автомобілів для оборонних потреб держави.

На особливу увагу заслуговує інтеграція України до європейського логістичного простору в межах системи NCTS Phase 5, яка була завершена після масштабної реформи митного законодавства у 2025 році. Використання єдиної цифрової транзитної системи дозволило значно скоротити час проходження митних процедур, мінімізувати корупційні ризики та забезпечити прозорість міжнародних перевезень.

Таким чином, сучасна система митного оформлення транспортних засобів в Україні базується на взаємодії широкого кола суб'єктів, функціонуванні електронних процедур декларування та застосуванні різних митних режимів залежно від мети переміщення транспортного засобу через митний кордон. Перехід до цифрових механізмів митного адміністрування, використання автоматизованих систем управління ризиками та інтеграція до європейських транзитних систем сприяють підвищенню ефективності митного контролю, прискоренню міжнародних перевезень та забезпеченню економічної безпеки держави.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

2.1 Вплив воєнного стану на систему митного оформлення транспортних засобів в Україні: зміни в законодавстві та спрощення

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації у 2022 році стало визначальним фактором трансформації митної системи України. В умовах воєнного стану держава була змушена оперативно адаптувати механізми митного контролю та митного оформлення транспортних засобів до нових безпекових, економічних і логістичних викликів. Основними цілями такої трансформації стали забезпечення обороноздатності держави, підтримка функціонування критичної інфраструктури, спрощення ввезення гуманітарної допомоги та створення умов для стабільного постачання транспортних засобів, необхідних для потреб населення, волонтерських організацій і Збройних Сил України.

Правовою основою реформування митної системи стало запровадження правового режиму воєнного стану відповідно до Указу Президента України №64/2022 [38]. У подальшому Верховна Рада України та Кабінет Міністрів України ухвалили низку нормативно-правових актів, спрямованих на спрощення митних процедур, тимчасове звільнення від оподаткування окремих категорій товарів та запровадження спеціальних режимів митного контролю. Одним із ключових нормативних актів став Закон України № 2142-IX від 24 березня 2022 року «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану» [48]. Саме цей закон започаткував механізм так званого «нульового розмитнення» транспортних засобів.

На початковому етапі воєнного стану державна митна політика була максимально лібералізована. Для фізичних осіб тимчасово скасували ввізне мито, податок на додану вартість та акцизний податок під час імпорту автомобілів. Це дозволило суттєво спростити процедуру ввезення транспортних засобів та забезпечити населення й волонтерський сектор автомобілями в умовах активних бойових дій. Особливо важливим таке рішення стало для забезпечення мобільності військових підрозділів, евакуації населення та доставки гуманітарної допомоги.

Запровадження «нульового розмитнення» призвело до різкого збільшення обсягів імпорту автомобілів. У 2022 році значна кількість громадян скористалася можливістю ввезення транспортних засобів без сплати обов'язкових митних платежів. Проте така практика мала і негативні наслідки, оскільки суттєво зменшилися бюджетні надходження від митних платежів. У зв'язку з цим уже в середині 2022 року більшість загальних пільг було скасовано, а система митного оформлення поступово повернулася до стандартного режиму оподаткування.

Водночас навіть після скасування «нульового розмитнення» законодавство зберегло низку спеціальних спрощень для транспортних засобів, що ввозяться як гуманітарна допомога або для потреб сектору безпеки й оборони. Особливого значення у цьому контексті набула Постанова Кабінету Міністрів України №953 від 5 вересня 2023 року «Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану» [13]. Вона запровадила новий порядок електронного обліку гуманітарної допомоги та використання Автоматизованої системи реєстрації гуманітарної допомоги (АСРГД).

У межах нового механізму транспортні засоби, які ввозяться для потреб Збройних Сил України, медичних установ або благодійних організацій, можуть оформлюватися за спрощеною процедурою без сплати ввізного мита, ПДВ та акцизного податку. Однак законодавство значно посилило контроль за цільовим використанням таких транспортних засобів. Продаж або

використання гуманітарних автомобілів не за призначенням тягне за собою адміністративну та кримінальну відповідальність [54, 56]].

В умовах воєнного стану митна система України зазнала не лише фіскальних, а й організаційно-технологічних трансформацій. Значна частина процедур була цифровізована, а митні органи перейшли до використання спрощених механізмів електронного декларування. У практиці митного оформлення транспортних засобів почали активно застосовуватися попередні електронні декларації, автоматизовані системи аналізу ризиків та цифровий документообіг [17, 57]. Це дозволило значно скоротити час митного оформлення та мінімізувати людський фактор.

Одночасно змінилися й підходи до організації митного контролю [33, 34]. У період активних бойових дій держава була змушена закрити частину пунктів пропуску на кордонах із російською федерацією та республікою білорусь [47]. Основні логістичні потоки були переорієнтовані на західний напрямок, що потребувало модернізації інфраструктури пунктів пропуску та посилення співпраці з митними органами держав Європейського Союзу.

Особливу роль у період воєнного стану почала відігравати система спільного транзиту NCTS (New Computerised Transit System). Інтеграція України до європейської транзитної системи дозволила значно спростити переміщення транспортних засобів та товарів територією держав-учасниць Конвенції про процедуру спільного транзиту. Використання системи NCTS дало можливість реалізувати принцип «одна декларація – один транспортний засіб – один гарантійний документ» у межах міжнародного транзиту, що сприяло прискоренню логістичних процесів і зменшенню бюрократичного навантаження на перевізників [17].

Крім спрощення імпорту транспортних засобів, держава запровадила окремі заходи щодо критичного імпорту. В умовах воєнного стану Національний банк України та Кабінет Міністрів України визначили перелік товарів критичного імпорту, для яких дозволялося проведення валютних операцій та спрощене митне оформлення. До цього переліку входили

транспортні засоби спеціального призначення, паливно-мастильні матеріали, медичне обладнання, генератори, запасні частини та інші товари, необхідні для забезпечення обороноздатності та функціонування економіки.

Суттєві зміни відбулися також у сфері гуманітарної логістики. На початку війни гуманітарна допомога оформлювалася переважно за декларативним принципом без застосування більшості заходів нетарифного регулювання. Це дозволяло швидко доставляти необхідні вантажі для населення та військових формувань [29]. Проте поступово держава перейшла до більш контрольованої моделі, яка поєднувала спрощене оформлення з електронним моніторингом переміщення та використання гуманітарних вантажів.

Окрему увагу законодавець приділив контролю за товарами подвійного призначення [11, 25]. Для окремих категорій продукції було запроваджено вимогу підтвердження кінцевого користувача. Такий підхід спрямований на недопущення незаконного обігу стратегічних товарів та посилення національної безпеки.

У період воєнного стану відбулися зміни і в експортній політиці держави. Було посилено контроль за вивезенням стратегічно важливих товарів, зокрема продовольства, аграрної продукції, добрив та окремих видів сировини. Для частини товарів було запроваджено ліцензування експорту або тимчасові обмеження на вивезення. Такі заходи були спрямовані на забезпечення продовольчої безпеки та недопущення дефіциту критично важливих ресурсів усередині країни.

У сучасних умовах важливим напрямом реформування митної системи залишається цифровізація митних процедур. Станом на 2026 рік Україна продовжує впроваджувати електронні сервіси митного оформлення транспортних засобів, автоматизовані системи ризик-аналізу та механізми електронної взаємодії між державними органами. Такі зміни спрямовані на мінімізацію корупційних ризиків, підвищення прозорості митного контролю та гармонізацію українського законодавства з правом Європейського Союзу.

Водночас у сфері митного оформлення транспортних засобів посилюються екологічні вимоги. Україна поступово адаптує законодавство до європейських стандартів щодо екологічної безпеки транспортних засобів. Зокрема, для ввезення легкових автомобілів застосовуються вимоги відповідності екологічним стандартам «ЄВРО-5» та «ЄВРО-6».

Для більш наочного відображення трансформації системи митного оформлення транспортних засобів доцільно подати динаміку ввезення автомобілів у вигляді таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка ввезення легкових автомобілів в Україну у 2021–2025 роках

Рік	Кількість ввезених автомобілів	Зміна до попереднього року (+/-)	Темп росту (%)	Основні фактори впливу
2021	517 400	—	—	Стабільний імпорт до війни
2022	534 900	+17 500	+3,4%	Пільгове розмитнення під час воєнного стану
2023	377 100	-157 800	-29,5%	Скасування пільг, економічні труднощі
2024	389 200	+12 100	+3,2%	Часткова стабілізація ринку
2025	402 000	+12 800	+3,3%	Відновлення імпорту та попиту

Джерело: узагальнено авторкою за матеріалами [10].

Аналіз наведених даних свідчить, що найбільший обсяг імпорту транспортних засобів спостерігався у 2022 році, що безпосередньо пов'язано із запровадженням механізму «нульового розмитнення». Після скасування більшості пільг кількість ввезених автомобілів скоротилася, однак уже у 2024-2025 роках спостерігається поступове відновлення імпортової активності.

Таким чином, воєнний стан став каталізатором масштабної трансформації системи митного оформлення транспортних засобів в Україні. У період 2022-2026 років митна політика держави пройшла етапи від максимального спрощення процедур та тимчасового скасування податків до формування збалансованої моделі, яка поєднує фіскальні інтереси держави, потреби оборони та сучасні цифрові механізми контролю. Запроваджені зміни дозволили забезпечити швидке ввезення гуманітарної допомоги, транспортних

засобів і критично важливих товарів, одночасно зберігаючи належний рівень економічної та митної безпеки держави.

2.2 Ризики та основні проблеми митного оформлення транспортних засобів у період дії воєнного стану

В умовах воєнного стану митне оформлення транспортних засобів в Україні зазнало істотних трансформацій, що супроводжуються появою нових викликів та загостренням уже наявних проблем у сфері митного контролю. Воєнні дії, руйнування транспортної та логістичної інфраструктури, економічна нестабільність, а також потреба в оперативному забезпеченні держави транспортними засобами суттєво вплинули на порядок здійснення митних процедур та функціонування митної системи загалом.

На початковому етапі повномасштабної агресії Російської Федерації держава запровадила низку тимчасових податкових і митних пільг, спрямованих на спрощення ввезення транспортних засобів на митну територію України. Зокрема, законодавством передбачалося тимчасове звільнення від сплати окремих митних платежів щодо визначених категорій товарів, у тому числі автомобілів та інших транспортних засобів, а також застосування спрощених процедур декларування та прискореного митного оформлення. Такі заходи були спрямовані на забезпечення потреб населення, волонтерських організацій, гуманітарних місій і сектору безпеки та оборони.

У подальшому зміни законодавства призвели до поступового повернення загального порядку митного оформлення транспортних засобів. Внаслідок цього розмитнення автомобілів знову почало здійснюватися із сплатою передбачених законодавством податків і зборів. На сучасному етапі процедура митного оформлення характеризується значним фіскальним навантаженням, підвищеними вимогами до підтвердження митної вартості транспортних засобів та посиленням контролем з боку митних органів. Це безпосередньо впливає на доступність транспортних засобів для населення та суб'єктів господарювання і збільшує загальні витрати, пов'язані з імпортом автомобілів.

На думку Петро Пашко, в умовах воєнного стану митна система повинна забезпечувати одночасно як ефективний контроль за переміщенням товарів

через митний кордон, так і створення сприятливих умов для підтримки економіки держави. Науковець наголошує, що надмірне ускладнення митних процедур в умовах кризи може негативно впливати на розвиток зовнішньоекономічної діяльності та доступність транспортних засобів для населення.

Особливої уваги потребує питання ввезення транспортних засобів для потреб сектору безпеки й оборони. Незважаючи на високий суспільний запит щодо оперативного забезпечення військових формувань транспортом, спрощені умови ввезення переважно застосовуються лише до автомобілів, які оформлюються як гуманітарна допомога через уповноважені організації або військові частини. Водночас особисте ввезення транспортних засобів військовослужбовцями здійснюється відповідно до загального порядку, що передбачає сплату всіх необхідних митних платежів. Така ситуація створює додаткове фінансове навантаження для осіб, які беруть безпосередню участь у захисті держави.

Складність митного оформлення транспортних засобів у період дії воєнного стану обумовлюється не лише нормативними змінами, а й підвищеним рівнем ризиків у митній сфері. Як зазначає Ігор Бережнюк, воєнні умови суттєво ускладнюють реалізацію митного контролю та підвищують імовірність порушення митних правил. У таких умовах особливого значення набуває ефективна система управління ризиками, яка дозволяє мінімізувати фінансові втрати держави та забезпечити належний рівень митної безпеки.

Одним із найбільш поширених ризиків є ризик донарахування митних платежів за результатами постмитного контролю. У разі встановлення фактів неправомірного визначення митної вартості транспортного засобу або помилок під час обчислення обов'язкових платежів до декларантів можуть застосовуватися фінансові санкції, передбачені митним законодавством України. Крім того, митні органи приділяють дедалі більше уваги перевірці джерел походження коштів та законності фінансових операцій, пов'язаних із придбанням транспортних засобів за кордоном.

Основні ризики, що виникають при митному оформленні транспортних засобів в умовах воєнного стану та можливі наслідки їх реальної реалізації, наведені у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Основні ризики митного оформлення транспортних засобів в умовах воєнного стану

Ризик	Характеристика ризику	Можливі наслідки
Ризик неправильного визначення митної вартості	Подання недостовірних або неповних відомостей про вартість транспортного засобу	Донарахування митних платежів, штрафні санкції
Корупційні ризики	Можливість зловживань службовими повноваженнями під час оформлення	Порушення принципів законності та прозорості
Логістичні ризики	Руйнування транспортної інфраструктури та перевантаження пунктів пропуску	Затримки митного оформлення
Кіберризики	Кібератаки на електронні інформаційні системи	Порушення роботи митних сервісів
Ризик контрабанди	Незаконне переміщення транспортних засобів через митний кордон	Втрати державного бюджету
Фінансові ризики	Коливання валютного курсу та зростання митних платежів	Подорожчання імпортованих автомобілів
Інфраструктурні ризики	Пошкодження митних постів, складів та технічних засобів контролю	Зниження пропускну здатності
Ризик втрати документів	Відсутність або пошкодження необхідної документації	Ускладнення завершення митного оформлення

Джерело: узагальнено авторкою на основі [3, 29-31, 33, 34, 43]

Додаткові труднощі виникають у зв'язку з необхідністю надання фінансових гарантій під час здійснення окремих митних процедур, що потребує залучення значних обігових коштів. Також громадяни та суб'єкти господарювання повинні своєчасно виконувати вимоги щодо державної реєстрації ввезених транспортних засобів та подавати повний пакет документів, необхідних для митного оформлення. Неналежне виконання цих вимог може призвести до затримок у завершенні митних процедур та виникнення додаткових правових наслідків.

Важливою проблемою в умовах воєнного стану залишається нестабільність нормативно-правового регулювання. Часті зміни митних правил, порядку оподаткування транспортних засобів та умов застосування пільг створюють складнощі як для громадян, так і для працівників митних органів. Недостатня визначеність законодавства ускладнює процес митного оформлення та підвищує ризик помилок під час декларування транспортних засобів.

Науковиця Наталія Осадча [33] наголошує, що важливим напрямом мінімізації ризиків у митній сфері є цифровізація митних процедур та вдосконалення електронних сервісів. Автоматизація процесів митного контролю дозволяє скоротити строки оформлення транспортних засобів, зменшити рівень бюрократизації та мінімізувати корупційні прояви.

Суттєвий вплив на функціонування митної системи мають безпекові фактори [3, 34]. Воєнні дії, ракетні удари та атаки безпілотних літальних апаратів призводять до пошкодження або знищення об'єктів митної інфраструктури, транспортних засобів, товарів та технічних засобів контролю. Руйнування пунктів пропуску та логістичних маршрутів негативно впливає на пропускну спроможність митної системи та спричиняє значні фінансові втрати для держави.

Поряд із фізичними загрозами особливої актуальності набувають ризики у сфері інформаційної безпеки [17, 57]. Зростання кількості кібератак на державні інформаційні ресурси створює небезпеку для стабільного функціонування електронних систем, які забезпечують здійснення митних формальностей та реалізацію механізмів управління ризиками. Порушення роботи таких систем може призводити до затримок у митному оформленні транспортних засобів та ускладнювати діяльність митних органів.

Значною проблемою залишається і скорочення митних надходжень до державного бюджету [31]. Зменшення обсягів зовнішньоекономічної діяльності, порушення логістичних ланцюгів та застосування окремих пільгових механізмів негативно вплинули на рівень надходжень митних

платежів. У свою чергу це обмежує фінансові можливості держави щодо реалізації оборонних, соціальних та відновлювальних програм.

Таблиця 2.3

Порівняльна характеристика митного оформлення транспортних засобів до та під час воєнного стану

Критерій	До запровадження воєнного стану	Під час дії воєнного стану
Порядок оподаткування транспортних засобів	Сплата митних платежів у загальному порядку	Тимчасове застосування пільгового розмитнення для окремих категорій транспортних засобів
Пільги при ввезенні автомобілів	Пільги були відсутні або обмежені	Тимчасове звільнення від окремих митних платежів
Оформлення гуманітарних автомобілів	Застосування загальної процедури митного оформлення	Спрощений порядок ввезення гуманітарних транспортних засобів
Процедура декларування	Стандартне письмове та електронне декларування	Спрощене декларування для окремих категорій товарів і транспортних засобів
Рівень митного контролю	Плановий контроль відповідно до СУР	Посилений контроль у зв'язку з безпековими ризиками
Управління митними ризиками	Стандартні механізми аналізу ризиків	Розширене застосування АСУР
Цифровізація митних процедур	Часткове використання електронних сервісів	Активний розвиток електронного декларування та цифрових сервісів
Безпекові заходи	Базові заходи митної безпеки	Посилені заходи контролю та перевірки
Робота пунктів пропуску	Стабільне функціонування більшості пунктів пропуску	Перевантаження окремих пунктів пропуску та зміна логістичних маршрутів
Швидкість митного оформлення	Відносно стабільні строки оформлення	Можливі затримки через безпекові та логістичні фактори
Митна інфраструктура	Функціонування у штатному режимі	Часткове пошкодження або обмеження роботи окремих об'єктів митної інфраструктури
Кібербезпека митних систем	Помірний рівень кіберзагроз	Підвищений ризик кібератак на інформаційні системи
Фінансове навантаження на імпортерів	Відносно прогнозоване	Зростання витрат через нестабільність валютного курсу та зміну митних умов

Джерело: узагальнено авторкою

Наведена порівняльна характеристика свідчить про те, що в умовах воєнного стану система митного оформлення транспортних засобів зазнала суттєвих змін. Основними тенденціями стали посилення митного контролю, активний розвиток цифрових сервісів, підвищення рівня безпекових заходів та

застосування спрощених процедур для окремих категорій транспортних засобів. Водночас воєнні дії спричинили виникнення додаткових ризиків, пов'язаних із логістичними труднощами, кіберзагрозами та пошкодженням митної інфраструктури.

За таких умов особливої уваги потребує подальше вдосконалення системи управління ризиками у сфері митного оформлення транспортних засобів. Важливими напрямками є розвиток електронних сервісів, підвищення рівня кіберзахисту, створення резервних елементів митної інфраструктури, модернізація технічних засобів контролю та забезпечення належної пропускної спроможності пунктів пропуску.

Отже, митне оформлення транспортних засобів в Україні в період дії воєнного стану здійснюється в умовах значних правових, економічних та безпекових викликів. Наслідки воєнних дій негативно впливають на функціонування митної системи через руйнування інфраструктури, ускладнення логістичних процесів, посилення контролю та виникнення додаткових ризиків. Водночас забезпечення ефективного митного оформлення транспортних засобів потребує комплексного підходу, що поєднує вдосконалення нормативно-правового регулювання, розвиток цифрових технологій, зміцнення інформаційної безпеки та підвищення ефективності механізмів митного контролю. Особливого значення набуває гармонізація митного законодавства України зі стандартами Європейського Союзу та подальша модернізація митної системи держави.

2.3 Перспективи вдосконалення митного оформлення транспортних засобів в умовах воєнного стану та у період післявоєнного відновлення.

В умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України особливого значення набуває модернізація механізмів митного контролю та оформлення транспортних засобів. Події останніх років продемонстрували необхідність адаптації митної системи до нових безпекових, економічних і

логістичних викликів, а також прискорення процесів гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу [24]. Воєнні дії виявили низку проблем у діяльності митних органів, серед яких перевантаження пунктів пропуску, недостатній рівень автоматизації процедур, загрози корупційних проявів, зростання ризиків незаконного переміщення товарів через кордон та необхідність оперативного забезпечення оборонного сектору транспортними засобами. За таких умов удосконалення митного адміністрування стає одним із ключових напрямів державної політики.

На думку П.Пашка [35], ефективна діяльність митної системи є важливою складовою економічної безпеки держави, особливо в умовах кризових ситуацій та воєнних загроз. Науковець зазначає, що сучасна митна політика повинна поєднувати ефективний контроль за переміщенням товарів через митний кордон із максимальним спрощенням законної зовнішньоекономічної діяльності.

О. Комаров [17] та О. Юрченко вважають, що одним із найперспективніших напрямів розвитку є подальша цифровізація митних процедур. Впровадження сучасних електронних сервісів дозволяє автоматизувати значну частину процесів, пов'язаних із декларуванням та сплатою митних платежів. Розширення використання цифрових рішень сприятиме скороченню часу проходження митних формальностей, підвищенню прозорості адміністративних процедур та зменшенню впливу людського фактора на прийняття рішень. Важливим кроком у цьому напрямі може стати подальший розвиток інтегрованих електронних сервісів, які забезпечуватимуть автоматичний обмін даними між державними реєстрами та інформаційними системами контролюючих органів.

Як зазначає Н. Осадча [33], цифровізація митної сфери є одним із ключових інструментів підвищення ефективності державного управління та мінімізації корупційних ризиків. Автоматизація процедур митного контролю дозволяє не лише прискорити процес оформлення транспортних засобів, а й забезпечити прозорість діяльності митних органів.

Суттєві перспективи відкриває використання технологій штучного інтелекту у сфері митного контролю [2, 7, 33]. Їх застосування може забезпечити автоматичне опрацювання документів, аналіз інформації щодо транспортних засобів, виявлення потенційних порушень та оцінку ризикових операцій. Крім того, розвиток електронного документообігу та попереднього декларування до моменту перетину державного кордону дозволить прискорити проходження контрольних процедур і зменшити навантаження на пункти пропуску.

Важливим напрямом реформування митної системи є вдосконалення системи управління ризиками. У сучасних умовах митні органи повинні використовувати сучасні аналітичні інструменти, автоматизовані системи аналізу даних та електронні механізми моніторингу зовнішньоекономічних операцій. Це дозволить більш ефективно виявляти ризикові операції, запобігати порушенням митного законодавства та підвищити рівень митної безпеки держави.

І. Бережнюк [1] наголошує, що ефективна система управління ризиками є основою сучасного митного контролю, оскільки дозволяє забезпечити баланс між швидкістю митного оформлення та належним рівнем державного контролю. У період воєнного стану значення таких механізмів суттєво зростає у зв'язку з підвищеними безпековими ризиками та загрозами контрабанди.

Окрему увагу держава приділяє спрощенню процедур ввезення транспортних засобів для потреб сектору безпеки й оборони. Практика застосування спрощених механізмів щодо автомобілів, які надходять як гуманітарна допомога або призначені для забезпечення діяльності військових формувань, довела свою ефективність в умовах воєнного стану. Водночас важливим завданням залишається вдосконалення механізмів контролю за цільовим використанням таких транспортних засобів, що дозволить запобігати можливим зловживанням, порушенням митних правил та забезпечувати прозорість відповідних процедур [22, 29].

Важливою складовою реформування є подальша адаптація митного законодавства України до європейських стандартів [58, 60] й у цілому до норм Митного кодексу ЄС [59]. У межах інтеграції до єдиного економічного простору Європейського Союзу триває впровадження сучасних інструментів митного адміністрування, зокрема системи спільного транзиту та електронного обміну інформацією.

У таблиці 2.4. прописані перспективи та напрями удосконалення.

Таблиця 2.4

Перспективи та пропозиції щодо вдосконалення митного оформлення транспортних засобів в умовах воєнного стану та у післявоєнний період

Напрямок удосконалення	Основні заходи	Очікувані результати
Цифровізація митних процедур	Розвиток електронного декларування, автоматизація митного контролю	Скорочення строків митного оформлення
Використання штучного інтелекту	Аналіз ризикових операцій та автоматична перевірка документів	Підвищення ефективності митного контролю
Удосконалення системи управління ризиками	Впровадження сучасних аналітичних механізмів	Зменшення рівня порушень митного законодавства
Гармонізація законодавства з правом ЄС	Адаптація митного законодавства до європейських стандартів	Спрощення міжнародної торгівлі
Розвиток постмитного контролю	Перенесення акценту на контроль після завершення оформлення	Прискорення проходження митних процедур
Модернізація митної інфраструктури	Відновлення пунктів пропуску та технічних засобів контролю	Підвищення пропускної спроможності
Посилення кібербезпеки	Захист електронних інформаційних систем	Стабільне функціонування митних сервісів
Спрощення процедур для оборонного сектору	Оптимізація ввезення гуманітарних та військових автомобілів	Оперативне забезпечення потреб оборони
Розвиток міжнародного співробітництва	Обмін інформацією з митними органами інших держав	Посилення боротьби з контрабандою
Екологізація імпорту транспортних засобів	Стимулювання ввезення електромобілів і гібридів	Зменшення негативного впливу на довкілля

Джерело: розроблено і узагальнено авторкою на основі [24, 28, 55, 58, 59, 60].

Подальший розвиток цих механізмів сприятиме скороченню бюрократичних процедур, підвищенню ефективності контролю та спрощенню взаємодії між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності й митними органами.

Значний потенціал має вдосконалення постмитного контролю. Світова практика свідчить про доцільність перенесення акценту з надмірної перевірки

документів під час перетину кордону на подальший аналіз здійснених операцій після завершення оформлення. Такий підхід дозволяє прискорити переміщення товарів і транспортних засобів через кордон, зменшити навантаження на посадових осіб та водночас забезпечити належний рівень державного контролю.

Серед пріоритетних завдань залишається розвиток системи управління ризиками та зміцнення митної безпеки. В умовах воєнного стану ефективна діяльність митних органів є важливою передумовою забезпечення економічної стійкості держави, протидії контрабанді та захисту фінансових інтересів бюджету. У зв'язку з цим особливого значення набуває впровадження сучасних аналітичних інструментів, розвиток інформаційної безпеки, удосконалення механізмів моніторингу зовнішньоекономічної діяльності та розширення міжнародного співробітництва.

У післявоєнний період одним із ключових напрямів стане відновлення та модернізація митної інфраструктури. Руйнування окремих пунктів пропуску, логістичних центрів і технічних засобів контролю потребуватиме значних інвестицій та комплексної реконструкції. Перспективним напрямом є створення сучасних митних комплексів із використанням автоматизованих систем сканування, електронного обміну інформацією та резервних центрів обробки даних, здатних забезпечити безперервність функціонування митної системи навіть в умовах надзвичайних ситуацій.

Важливим аспектом удосконалення митного оформлення є підвищення рівня професійної підготовки працівників митних органів. У сучасних умовах працівники митниці повинні володіти навичками роботи з цифровими системами, аналітичними платформами та сучасними інформаційними технологіями. Крім того, необхідним є посилення антикорупційних механізмів, підвищення прозорості кадрової політики та забезпечення належного рівня відповідальності посадових осіб.

Не менш важливим є розвиток екологічної складової державної політики у сфері імпорту транспортних засобів. У контексті європейської інтеграції та

реалізації екологічних програм особливої актуальності набуває стимулювання ввезення екологічно безпечного транспорту, зокрема електромобілів та гібридних автомобілів. Такий підхід сприятиме оновленню автопарку країни, скороченню шкідливих викидів та виконанню міжнародних екологічних зобов'язань України.

Важливим чинником післявоєнного розвитку стане створення сприятливих умов для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Спрощення адміністративних процедур, підвищення швидкості здійснення митних формальностей та впровадження сучасних технологічних рішень сприятимуть активізації міжнародної торгівлі, залученню інвестицій та прискоренню економічного відновлення держави. При цьому одним із головних завдань залишається забезпечення належного рівня фіскальної безпеки та контролю за повнотою надходження митних платежів до бюджету.

Отже, подальший розвиток системи митного оформлення транспортних засобів в Україні має ґрунтуватися на комплексному поєднанні цифрових технологій, сучасних механізмів управління ризиками, модернізації інфраструктури та гармонізації законодавства з європейськими стандартами. Реалізація зазначених заходів дозволить підвищити ефективність діяльності митних органів, зменшити корупційні ризики, забезпечити належний рівень безпеки та створити сприятливі умови для сталого економічного розвитку держави в період післявоєнного відновлення.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було встановлено, що митне оформлення транспортних засобів є одним із ключових напрямів діяльності митних органів України, який забезпечує реалізацію державної митної політики, контроль за переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон, захист економічних інтересів держави та формування вагової частини доходів державного бюджету за рахунок митних платежів. Проведений аналіз підтвердив, що в умовах воєнного стану роль митної системи значно посилилася, оскільки від ефективності її функціонування безпосередньо залежить забезпечення обороноздатності держави, стабільність зовнішньоекономічної діяльності, функціонування логістичних ланцюгів та підтримка економічної стійкості України.

У процесі дослідження було проаналізовано теоретико-правові засади митного оформлення транспортних засобів та встановлено, що митне оформлення є складним багатоступеневим процесом, який поєднує правові, економічні, організаційні та технічні елементи. Визначено, що основою нормативно-правового регулювання у цій сфері є положення Митного кодексу України, Податкового кодексу України, міжнародних договорів та підзаконних нормативно-правових актів, які регламентують порядок переміщення транспортних засобів через митний кордон, процедури декларування, механізми визначення митної вартості та порядок справляння митних платежів. Проведений аналіз дозволив дійти висновку, що ефективність митного оформлення значною мірою залежить від стабільності законодавства, рівня цифровізації митних процедур, якості функціонування електронних інформаційних систем та ефективності системи управління ризиками.

У роботі встановлено, що повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України суттєво вплинула на діяльність митних органів та спричинила трансформацію механізмів митного оформлення транспортних засобів. Зокрема, на початковому етапі воєнного стану було запроваджено

низку тимчасових спрощень та пільгових механізмів щодо ввезення окремих категорій транспортних засобів, насамперед гуманітарного та військового призначення. Дослідження показало, що такі заходи сприяли оперативному забезпеченню потреб населення, волонтерських організацій та сектору безпеки й оборони транспортними засобами в умовах надзвичайної ситуації. Водночас подальше повернення до загального порядку оподаткування та митного контролю обумовило необхідність пошуку оптимального балансу між фіскальними інтересами держави та потребою підтримки економічної активності в умовах війни.

Проведений аналіз дозволив встановити, що одним із найбільш відчутних наслідків воєнного стану стало суттєве ускладнення логістичних процесів. У роботі доведено, що зміна маршрутів міжнародних перевезень, перевантаження окремих пунктів пропуску, обмеження функціонування частини транспортної інфраструктури та зростання навантаження на митні органи негативно вплинули на швидкість та ефективність митного оформлення транспортних засобів. Крім того, частина об'єктів митної інфраструктури зазнала пошкоджень або була змушена працювати в умовах підвищених безпекових ризиків, що додатково ускладнило діяльність митних органів. На підставі проведеного дослідження зроблено висновок, що воєнний стан зумовив необхідність адаптації митної системи до нових умов функціонування та прискорив процеси впровадження цифрових технологій у сфері митного адміністрування.

У ході дослідження було встановлено, що в умовах воєнного стану особливого значення набуває ефективна система управління митними ризиками. Аналіз показав, що основними загрозами у сфері митного оформлення транспортних засобів залишаються контрабанда, порушення митних правил, ризики неправомірного визначення митної вартості транспортних засобів, корупційні прояви, кіберзагрози та пошкодження об'єктів митної інфраструктури внаслідок бойових дій. Визначено, що значне навантаження на митні органи та необхідність оперативного здійснення митних

формальностей створюють додаткові ризики для забезпечення належного рівня контролю. Проведений аналіз підтвердив, що ефективне реагування на зазначені виклики потребує комплексного підходу, який поєднує вдосконалення нормативно-правового регулювання, розвиток системи електронного контролю, використання сучасних аналітичних інструментів та посилення інформаційної безпеки.

Дослідження також засвідчило, що одним із ключових напрямів розвитку митної системи України є подальша цифровізація митних процедур. У роботі обґрунтовано, що впровадження електронного декларування, автоматизованих систем аналізу ризиків, електронного документообігу та сучасних інформаційних технологій сприяє скороченню строків митного оформлення, підвищенню прозорості діяльності митних органів та мінімізації впливу людського фактора на прийняття рішень. Встановлено, що особливу перспективу має використання технологій штучного інтелекту у сфері митного контролю, які можуть забезпечити автоматизований аналіз документів, виявлення ризикових операцій та підвищення ефективності протидії порушенням митного законодавства.

Окрему увагу в роботі приділено питанням гармонізації митного законодавства України з правом Європейського Союзу. Доведено, що подальша інтеграція України до європейського економічного простору потребує впровадження сучасних європейських механізмів митного адміністрування, розвитку системи спільного транзиту, удосконалення електронного обміну інформацією та адаптації національних процедур до міжнародних стандартів. Установлено, що реалізація цих заходів сприятиме спрощенню зовнішньоекономічної діяльності, підвищенню рівня митної безпеки та створенню сприятливих умов для міжнародної торгівлі.

Проведене дослідження дозволило визначити основні перспективи вдосконалення митного оформлення транспортних засобів у період воєнного стану та післявоєнного відновлення України. Серед пріоритетних напрямів виокремлено модернізацію митної інфраструктури, розвиток електронних

сервісів, підвищення рівня кібербезпеки, удосконалення системи управління ризиками, впровадження сучасних технологій контролю та створення сприятливих умов для законного переміщення транспортних засобів через митний кордон. Встановлено, що важливим завданням держави є також стимулювання ввезення екологічно безпечного транспорту, насамперед електромобілів і гібридних автомобілів, що відповідає сучасним європейським екологічним тенденціям та міжнародним зобов'язанням України.

У результаті проведеного дослідження підтверджено, що митне оформлення транспортних засобів в Україні в умовах воєнного стану є складним та багатокомпонентним процесом, ефективність якого залежить від здатності держави оперативно реагувати на сучасні безпекові, економічні та організаційні виклики. Отримані результати свідчать про необхідність подальшого реформування митної системи на основі принципів цифровізації, прозорості, ефективного управління ризиками та гармонізації законодавства з європейськими стандартами. Реалізація запропонованих у роботі напрямів удосконалення сприятиме підвищенню ефективності митного контролю, зміцненню економічної та митної безпеки держави, забезпеченню стабільних надходжень до державного бюджету, мінімізації корупційних ризиків та створенню належних умов для післявоєнного економічного відновлення України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: проблеми та перспективи розвитку : монографія. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2020. 326 с.
2. Бойкова М. В. Електронне декларування як складова модернізації митної системи України // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2023. № 6. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/6_2023/12.pdf
3. Валігура В. А. Управління ризиками у митній справі в умовах воєнного стану // Науковий вісник. 2024. № 2 (108). С. 18–23.
4. Всесвітня митна організація. SAFE Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade. URL: https://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrument-and-tools/frameworks-of-standards/safe_package.aspx
5. Герман О. О. Митні формальності щодо автомобільних транспортних засобів : кваліфікаційна робота. Одеса, 2018. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/10606>
6. Годованець О. М. Правове регулювання митних режимів в Україні в умовах воєнного стану // Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 5. С. 112–116. URL: http://www.lsej.org.ua/5_2023/27.pdf
7. Головай Н. М., Погріщук Г. Б. Митний контроль за переміщенням товарів і особистих речей пасажирів: теоретичний аспект // Економіка та суспільство. 2022. № 37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1155>
8. Гребельник О. П. Основи митної справи : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 600 с.
9. Державна митна служба України. Інформація щодо митного оформлення транспортних засобів. URL: <https://customs.gov.ua>
10. Державна служба статистики України. Статистична інформація щодо зовнішньої торгівлі та транспортної сфери. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

11. Деякі питання митного оформлення деяких товарів, що ввозяться на митну територію України у період дії воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.03.2022 № 236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2022-%D0%BF/ed20230202#Text>

12. Деякі питання здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, зокрема транспортних засобів, в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 330. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-2022-%D0%BF#Text>

13. Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.09.2023 № 953. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/953-2023-%D0%BF#Text>

14. Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2022 № 174. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2022-%D0%BF#Text>

15. Європейська комісія. Customs and Taxation. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/index_en

16. Іванов Ю. Б., Росоха М. І. Удосконалення правил митного оформлення транспортних засобів // Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції : матеріали V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 18 листопада 2025 р. Херсон–Хмельницький, 2025. С. 492–496. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/39458>

17. Комаров О. В. Механізми цифровізації митної справи у контексті європейської інтеграції України // Публічне управління та митне адміністрування. 2024. №3 (42). С. 17-24. DOI <https://doi.org/10.32782/2310-9653-2024-3.3> URL: <https://www.customs-admin.umsf.in.ua/archive/2024/3/5.pdf>

18. Коваленко Т. О. Особливості митного оформлення транспортних засобів гуманітарного призначення // Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 8. С. 144–148. URL: http://www.lsej.org.ua/8_2023/35.pdf

19. Ковальов В. Г., Гармаш Є. В. Митні формальності, митні процедури // Публічне управління та митне адміністрування. 2020. № 4. С. 129–133.
20. Конвенція про тимчасове ввезення від 26.06.1990. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_472#Text
21. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
22. Крисоватий А. І., Новосад І. В. Діяльність митних органів у забезпеченні митної безпеки України у сфері протидії порушенням митних правил // Науковий погляд: економіка та управління. 2017. № 2. С. 66–76.
23. Луцик А. І., Юрій С. І., Сороківський А. Р. Митне регулювання ввезення легкових транспортних засобів в Україну // Інноваційна економіка. 2023. № 1. С. 110–115.
24. Мамченко Н. До Митного кодексу ввели нові правила для транспортних засобів // Судово-юридична газета. 02.07.2025. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/335057-v-tamozhenyuu-kodeks-vveli-novye-pravila-dlya-transportnykh-sredstv>
25. Методичні рекомендації щодо організації ввезення транспортних засобів, товарів військового призначення та подвійного використання в умовах воєнного стану : Наказ Міністерства соціальної політики України від 30.11.2023 № 467-Н. URL: <https://www.msp.gov.ua/press-center/news/metodychni-rekomendatsiyi-shchodo-orhanizatsiyi-vvezennya-transportnykh-zasobiv-tovariv-viyskovoho-pryznachennya-ta-podviynoho-vykorystannya-v-umovakh-voyennoho-stanu>
26. Міністерство внутрішніх справ України. Головний сервісний центр МВС. Інформація щодо державної реєстрації транспортних засобів. URL: <https://hsc.gov.ua>
27. Міністерство цифрової трансформації України. Електронні послуги «Дія». URL: <https://diia.gov.ua>

28. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
29. Накліцький Д., Герасимчук Є. Митне оформлення товарів на період воєнного стану: ключові новації для бізнесу // Asters. 12.04.2022. URL: https://www.asterslaw.com/ua/press_center/publications/mitne_oformlennya_tovariv_na_period_voennogo_stanu_klyuchovi_novatsii_dlya_biznesu/
30. Несторишен І. В., Бережнюк І. Г., Брендак А. І. Система управління митними ризиками в контексті спрощення митних процедур // Modern Economics. 2020. № 22. С. 59–63. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/customs-risk-management-system/>
31. Нечитайло І. Ю., Остапенко В. М. Основні тенденції митного оформлення в умовах воєнного стану // Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика : збірник наукових праць. Хмельницький : ХНУ, 2022. С. 123–126. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28361>
32. OECD. Trade Facilitation and the Global Economy. Paris : OECD Publishing, 2023. URL: <https://www.oecd.org/trade/topics/trade-facilitation/>
33. Осадча Н. В. Напрями вдосконалення системи митного контролю України // Економіка та суспільство. 2023. № 51. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2517>
34. Осіпчук Д. С. Управління ризиками у митній справі в умовах воєнного стану // Економіка, управління та адміністрування. 2024. № 1. С. 16–20.
35. Пашко П. В. Митна політика та митна безпека України : монографія. Київ: Знання, 2021. 386 с.
36. Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 № 450. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/450-2012-%D0%BF#Text>
37. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

38. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
39. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22.10.1999 № 1192-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>
40. Про деякі питання ввезення на митну територію України та проведення першої державної реєстрації транспортних засобів : Закон України від 06.07.2005 № 2739-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2739-15#Text>
41. Про затвердження Порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації за формою єдиного адміністративного документа : Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 631. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1360-12#Text>
42. Про затвердження Порядку заповнення митних декларацій за формою єдиного адміністративного документа : Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 651. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1372-12#Text>
43. Про затвердження Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення та реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю : Наказ Міністерства фінансів України від 31.07.2015 № 684. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1021-15#Text>
44. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
45. Про Митний тариф України : Закон України від 04.06.2020 № 674-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674-20#Text>
46. Про навчання водіїв та державну реєстрацію транспортних засобів у період дії воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.2022 № 584. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/584-2022-%D0%BF#Text>

47. Про застосування заборони ввезення товарів з Російської Федерації : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.04.2022 № 426. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/426-2022-%D0%BF#Text>

48. Про заборону ввезення на митну територію України товарів, що походять з Російської Федерації : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-2015-%D0%BF#Text>

49. Про єдині вимоги до конструкції та технічного стану колісних транспортних засобів, що експлуатуються : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.12.2010 № 1166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1166-2010-%D0%BF#Text>

50. Термінологія законодавства станом на 06.05.2026, термін «Транспортний засіб» // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/30821:99815>

51. Тюріна Н. М. Митна справа : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 568 с.

52. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>

53. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). Digitalization of Customs and Border Procedures. Geneva, 2022. URL: <https://indico.un.org/event/1002492/attachments/10689/30890/2308593E.pdf>

54. Хараїн І. І. Актуальні проблеми митного контролю українських транспортних засобів, тимчасово зареєстрованих за кордоном: колізії законодавства та практика їх застосування // Recent Trends in Science : матеріали міжнародної конференції. 2025. С. 182–184. URL: <http://www.wayscience.com/wp-content/uploads/2025/05/Conference-Proceedings-May-8-9-2025-1.pdf>

55. Хараїн І. І. Правові колізії митного контролю транспортних засобів української реєстрації, тимчасово зареєстрованих у країнах ЄС під час воєнного стану: практика та шляхи врегулювання // Науковий вісник Ужгородського

національного університету. Серія: Право. 2025. Т. 3. № 90. С. 420–425. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.3.61> URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/342176/330063>

56. Шевчук О.М., Милейко К.С. Електронне декларування товарів при переміщенні через митний кордон України: проблеми правореалізації. // Право і суспільство. 2019. № 3. ч. 2. С. 117-123 URL: https://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/3_2019/part_2/22.pdf.

57. Юрченко О. С. Цифровізація митних процедур як напрям реформування митної системи України // Економіка та держава. 2023. № 9. С. 74–79. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/9_2023/14.pdf

58. European Parliament. EU Customs Reform and Digitalisation Initiatives. Brussels, 2024. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/03/26/eu-customs-council-and-parliament-agree-on-landmark-reform/>

59. Regulation (EC) № 450\2008 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 laying down the Community Custom Code (Modernized Customs Code). Official Journal of European Communities. L 145, 1. P. 67.

60. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). Digitalization of Customs and Border Procedures. Geneva, 2022. URL: <https://indico.un.org/event/1002492/attachments/10689/30890/2308593E.pdf>

61. World Bank. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment. 2024. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099022025114040022>

ДОДАТКИ

Макети примірників Митної декларації форми МД-2

Лицьова сторона

УКРАЇНА (форма МД-2)		1 ДЕКЛАРАЦІЯ			А МИТНИЙ ОРГАН ВІДПРАВЛЕННЯ СПОЖИВЧОГО ПРИЗНАЧЕННЯ		
Примірник для країни відправлення експорту	Примірник для країни призначення	2 Виправки/Колорит	M	3 Форма	4 Вид - спец.		
		5 Код на	6 Код миср.	7 Державний номер			
		8 Перевізник	M	9 Особа, відповідальна за фінансове крупування		N	
		10 Країна перем. транз./ост. ввз.	11 Торг. країна/країна вироб.	12 Відомості про вартість	13 ЄСП		
		14 Декларант/Продавець	M	15 Країна відправлення експорту	16 Код кр. вип. Актів	17 Код країни признач.	
		15 Країна походження	17 Країна призначення				
		18 Ідентифікація і країна реєстрації трансп. засобу при відправленні в реїту	19 Код	20 Умова ввозу			
		21 Ідентифікація і країна реєстрації активного транспортного засобу на кордоні	22 Валюта та загальна сума за рахунками		23 Курс валют	24 Характер угоди	
		25 Вид транспорту на кордоні	26 Вид транспорту в межах країни	27 Місце навантаження/розвантаження		28 Фінансові та банківські відомості	
		1 6	29 Митний орган ввозу/в'їзду	30 Місце ввозу/в'їзду товару			
31 Дані про місяць та час ввозу	32 Мезуримент та кількість - Номери контейнерів - Кількість та розповсюджені особливості			33 Тоннаж	34 Код пошару		
				35 Код країни походж.	36 Код брута (кг)	38 Преференція	
				37 П Р О Ц Е Д У Р А	39 Валюта (є)	39 Валюта	
				40 Заголовок декларації/Пов'язаний документ			
44 Додаткова інформація/Пошани документи/Сертифікати і доповн.				41 Додатковий номер	42 Цифра пошару	43 Код МВВ	
				45 Статусний код			
47 Нарахування платежів	Вид	Основа нарахування	Ставка	Сума	ЄП	48 Визначена сума	
						48 Реальна сума	
в подорожці РОЗРАХУНОК							
58 Премія		M	Підпис:		С МИТНИЙ ОРГАН ВІДПРАВЛЕННЯ		
51 Передача митної митни (країни) транспорту	представлений		Місце і дата:				
52 Паралельна робота для			Код		53 Митний орган (країна) призначення		
50 - ВІДМІТНИЙ ОРГАН ВІДПРАВЛЕННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ			Печатка:		54 Місце і дата:		
Результат:					Підпис і прізвище декларанта/продавця:		
Накладена печатка:			Номер:				
Тяг:							
Строк доставки (дата):							
Підпис:							

Зворотна сторона

БЛ ВІДМІКИ МИТНОГО ОРГАНУ ВІДПРАВЛЕННЯ ЕКСПОРТУ ПРИЗНАЧЕННЯ

Лицьова сторона

УКРАЇНА (форма МД-2)		1 Д Е С П А Р А Ц І Я		А МІТНИЙ ОРГАН ВІДТРАВЛЕННЯ ЕКСПОРТУ/ІМПОРТУ			
Статистичний прямирик - Країна відправлення експорту	Статистичний прямирик - Країна призначення	2 Відправник/Експортер M		3 Форми			
		4 Види спец.		5 Всього -із			
		6 Всього місць		7 Дондковий номер		8 Особа, відповідальна за фінансове зрешлювання N	
		9 Одержувач M		10 Країна пера. преле./ост. ід.		11 Терг. країна/ Країна вироб.	
		12 Відомості про вартість		13 ССП		14 Декларант/Представник M	
		15 Країна відправлення експорту		16 Країна походження		17 Код країни транзит.	
		18 Ідентифікація і країна реєстрації трансп. засобу при відправленні/прибутті		19 Коат.		20 Умови поставки	
		21 Ідентифікація і країна реєстрації автомобільного транспортного засобу на кордоні		22 Валюта та загальна сума на розрахунок		23 Курс валют	
		24 Характер угоди		25 Вид транспорту на кордоні		26 Вид транспорту в межах країни	
		27 Місце завантаження/розвантаження		28 Фізичні та банківські відомості		29 Митний орган виводу/ввезу	
30 Місце завантаження товарів		31 Вантажі місце та клас товарів		32 Товар N			
33 Код товару		34 Код країни походж.		35 Вага бруто (кг)			
36 Преференці		37 П Р О Ц Е Д У Р А		38 Вага нетто (кг)			
39 Клас		40 Загальна декларація/Попередній документ		41 Додаткові одиниці виміру			
42 Ціна товару		43 Код МВН		44 Додаткова інформація/ Подані документи/ Сертифікати і довідки			
45 Код Д		46 Коригування		47 Нарештєва платежі			
48 Статистична вартість		49 Відстрочені платежі		50 Реалізація складу			
51 Вид		52 Основна нарахування		53 Ставка			
54 Сума		55 СП		56 Відстрочені платежі			
57 В ПОДРОБИЦЬ РОЗРАХУНКІВ		58 Усього:		59 Преципал N			
60 Платек:		61 Предбачувані митні органи		62 Митний орган відправлення			
63 Місце і дата:		64 Митний орган (і країна) призначення		65 Код			
66 Митний орган (і країна) призначення		67 Печатка:		68 Місце і дата:			
69 Результат:		70 Наставлення пломби:		71 Номер:			
72 Тип:		73 Строк доставки (дата):		74 Підпис:			
75 Підпис:		76 Підпис і проміжд. декларація/представника:		77			

УКРАЇНА (форма МД-2)		А МІТНИЙ ОРГАН ВІДПРАВЛЕННЯ ЕКСПОРТУ/ПРИЗНАЧЕННЯ		
3 8 Примірник для відправника/експортера Примірник для отримувача	2 Відправник/Експортер N		1 ДЕКЛАРАЦІЯ	
	3 Форми		4 Від. степ.	
	5 Періодичн.		6 Всього піл	
	6 Одержувач N		7 Державний номер	
	8 Декларант/Представник N		9 Особа, відповідальна за фізичне регулювання M	
	10 Країна пере. / країна / ост. від.		11 Торг. країна/ Країна вироб.	
	12 Відомості про картотку		13 ЄСП	
	14 Декларант/Представник N		15 Країна відправлення/експорту	
	16 Країна походження		17 Країна призначення	
	18 Країна реєстрації транспортного засобу при відправленні/виробу		19 Код	
20 Умова поставки		21 Ідентифікація і країна реєстрації транспортного засобу на кордоні		
22 Валюта та загальна сума за розрахунком		23 Курс валюти		
24 Характер угоди		25 Вид транспорту на кордоні		
26 Вид транспорту в межах країни		27 Місце навантаження/розвантаження		
28 Фінансові та банківські відомості		29 Митний орган виводу/входу		
30 Місце походження товарів		31 Валютні місця та місце товарів		
Маркування та кількість - Номери контейнерів - Кількість та розвізанальні особливості		32 Товар N		
33 Код товару		34 Код країни походж.		
35 Вага бруто (кг)		36 Преференц.		
37 П Р О Ц Е Д У Р А		38 Вага нетто (кг)		
39 Клас		40 Загальна декларація/Попередній документ		
41 Додаткові одиниці виміру		42 Ціна товару		
43 Код МВ		44 Код Д		
45 Коригування		46 Статистична картотка		
47 Нарахування платежів		48 Відстрочення платежів		
49 Резюме складу		В ПОДРОБИЦІ РОЗРАХУНКІВ		
50 Препарат N		Підпис:		
С МІТНИЙ ОРГАН ВІДПРАВЛЕННЯ		51 Передбачувані місце органу (і країни) транспорту		
52 Гарантія дієва для		Код		
53 Митний орган (і країна) призначення		54 Місце і дата:		
55 Митний орган (і країна) призначення		Підпис і прізвище декларанта/представника:		
Результат:		Накладена повнота:		
Текст:		Текст:		
Строк доставки (дата):		Строк доставки (дата):		
Підпис:		Підпис:		

УКРАЇНА		(форма МД-2)		А МІТНИЙ ОРГАН ВІДПРАВЛЕННЯ ЕКСПОРТУ	
4	5	2 Відправник/Експортер		1 ДЕКЛАРАЦІЯ	
		3 Форма		4 Вид. слід.	
		5 Всього т/а		6 Всього місц.	
		8 Одержувач		14 Декларант/Представник	
		16 Ідентифікація і країна реєстрації транспортного засобу при відправленні		15 Країна відправлення/експорту	
		20 Ідентифікація і країна реєстрації активних транспортних засобів на кордоні		17 Країна призначення	
		25 Вид транспорту на кордоні		27 Місце навантаження	
4	5	31 Вантажні місця та опис товарів		32 Товар	
33 Код товару		35 Вага бруто (кг)		36 Вага нетто (кг)	
40 Загальна декларація/Потребний документ		44 Додаткова інформація/ Подані документи/ Сертифікати і довідки		Код Д	
65 Перевантаження		Місце і країна:		Місце і країна:	
7 ПІДТВЕРДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНИХ ОРГАНІВ		Наші пломби: Номер: Тип: Печатка:		Наші пломби: Номер: Тип: Печатка:	
60 Прокладення		Підпис:		С МІТНИЙ ОРГАН ВІДПРАВЛЕННЯ	
51 Переважач/член митного органу транспорту		Представлений		Місце і дата:	
62 Гарантія на дію для		Код		52 Митний орган (і країна) призначення	
60 ВІДМІТКИ МІТНОГО ОРГАНУ ВІДПРАВЛЕННЯ/ПРИЗНАЧЕННЯ		Печатка:		54 Місце і дата:	
Результат:		Підпис і проміжні декларанта/представника:			
Накладені пломби:		Номер:			
Тип:					
Строк доставки (дата):					
Підпис:					

Зворотна сторона

<p>55. Інші вимоги при перевезенні</p> <p>Підробки та копії пасажирів</p>	<p>6. ПІДТВЕРДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНИХ ОРГАНІВ</p>
<p>II НАСТУПНИЙ КОНТРОЛЬ</p>	
<p>ЗАПИТ НА ПЕРЕВІРКУ</p> <p>Залучається перевірка дійсності документа і правдивості інформації, що міститься в ньому</p> <p>Місце і дата: Підпис: _____ Печатка: _____</p>	<p>РЕЗУЛЬТАТ ПЕРЕВІРКИ</p> <p>Цей документ (1)</p> <p>☐ був підтверджений означеним вище органом і інформація, що міститься в ньому, вірна.</p> <p>☐ не відповідає вимогам дійсності і правдивості (див. коментарі нижче).</p> <p>Місце і дата: Підпис: _____ Печатка: _____</p>
<p>Коментарі:</p> <p>(1) Поставити X у потрібному місці.</p>	
<p>I КОНТРОЛЬ МІТНОГО ОРГАНУ ПРИЗНАЧЕННЯ</p> <p>Дата прибуття: Перевірка паспортів: Коментарі:</p>	<p>Прем'єрні №5 позначено дата місяць реєстрації за № Підпис: _____ Печатка: _____</p>